

Abdest ibadettir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Aziz kardeşlerim,

Şu elimdeki, bildiğimiz bir ekmektir. Hammaddesi buğdaydır yani buğdaydan yapılıyor. Yaklaşık 7-800 gram buğday unundan imal ediliyor. Biz bunun için ‘buğdaydan yapılmış bir ekmektir’ desek doğrudur ancak ‘buğday budur’ desek bu söz yanlış; buğday bu değildir, sadece buğdaydan yapılmıştır, o kadar.

Ülkemizde bu yıl farz edelim bir ton buğday üretilmişse elimdeki ekmek de bu bir ton buğdayın içinden yapılmıştır. Fakat bir ton buğday sadece bu ekmek için tüketilmiş değildir. Bulgur, çığ köfte, kurabiye vs. de buğdaydan yapılır. Öyleyse “buğday nedir?” sorusuna “ekmek” cevabını vermek oldukça kaba bir cevaptır ve bu cevapla buğday üreten çiftçi aç kalır. Üretilen mevcut buğday sadece ekmekte tüketilirse belki şimdiki üretimin yarısı çöpe atılmalıdır. Hâlbuki mutfağımıza girdiğimizde biraz bakınsak ekmeğin buğdayla üretilen yiyeceklerin ancak yüzde biri olabildiğini görürüz.

Buğday gıda ile ilgili nerdeyse tamamı kuşatan bir alan işgal ettiği hâlde sadece ekmeği buğday olarak anladığımızda bu ne tarımdan ne yiyecekten anlamak olur. Gerçek şudur: Ekmek buğdaydan yapılır ama buğday, ekmek yapmak için değildir; yaşamak içindir. Ekmek denen gıda, buğdaydan yapılabilen yiyeceklerin yalnızca bir tanesidir.

Hayatımızın içinden bu hakikati öne çıkararak bir konuyu örneklendirmek istiyoruz. Namaz ibadeti dinimizin direğidir. O kadar ki namazsız Müslüman, Müslümanlığını çok zor ispat eder. Ve namazımız da abdest ile namaz olur yani abdesti olmayanın namazı da olmaz. Ama abdest, namazın bir parçası değildir; abdestin kendisi bir ibadettir. Abdestsiz namaz bir işe yaramadığı ve onsuz namaz olamayacağı gibi abdest de başlı başına bir ibadettir.

Örneğimize geri dönecek olursak, nasıl ki *buğdayla yalnızca ekmek yapılır, buğday başka işe yaramaz* dediğimiz zaman milyonlarca ton buğdayı çürütmek zorunda kalır ve nice yiyecekten mahrum yaşarsak, abdesti de sadece namaz kılmak için gerekli bir ‘yardımcı öge’ mesabesinde gördüğümüzde, milyonlarca ton buğdayın heba olup gitmesine benzer şekilde, abdest gibi bir cennet anahtarını da kaybederiz.

Abdesti sadece ‘namazın bir parçası’ görüp kendi başına, müstakil bir ibadet olarak anlamadığımız zaman bile bile yapmakta olduğumuz, kıyamet gününde cennete daha yakın olabileceğimiz bir yolu uzatmaktan başka şey değildir. Eğer bir ailede abdest, sadece namazdan dolayı akla geliyor ve mesela namaz dışında bir sebeple icra edilmesi hatıra getirilmiyorsa orada bir eksiklikten söz edilmelidir.

Sözelimi öğle namazı saat 13’tedir. Saat 9’da evin fertlerinden biri abdest almak üzere kalkar, evin başka bir ferdi “ne yapıyorsun, namaza daha dört saat var” der ve bu hareketi makul göremezse bu, öğle namazını kıldığı esnada bunu Müslümanlığın gereklerinden birini yapması sebebiyle kimsenin garipsemediği bir durum söz konusuysa aynı tavrı sıra abdeste gelince garipseme şeklinde gösteren birinin davranışı olarak çelişkilidir. Namaz kılmayacağı, Mushaf’a tutmak gibi bir niyeti de olmadığı hâlde “şöyle bi’ abdest alayım” diyen birinin ibadet etme tavrı anormal görülüyorsa Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem anlattığı abdesti anlamamış demektir.

Zihnimizde abdesti kendi başına bir ibadet olarak görmeyip namazın bir parçası şeklinde anlamak varsa bu, binlerce defa uygulayıp tekrar ettiğimiz bir ibadeti sevap hanelerimize yazdıramadığımız manasına gelir; namazlarımız için gerekli şart (abdest alma) yerine getirilmiş ama abdestin de başlı başına bir ibadet olduğu hakikati iskanılmıştır. Çünkü abdest almaya niyetlenip lavaboya giden ve abdest alan birinin yaptığı, Müslümanca bir iştir ve ibadettir.

Neyi anlatmaya çalıştığımızı biraz daha izah edelim:

Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem bugünden asırlar önce şöyle buyurmuştur: *“Benim ümmetim kıyamet gününde abdestiyle tanınacaktır.”* Bütün insanlık bir araya toplandığı zaman diğer peygamberlerin iman edenlerinden kimselerle Muhammed aleyhisselamın ümmetinden olup iman edenler aynı cennette dolaşacaklar. Biz (Muhammed ümmetinden olanlar) o diğer ümmetlerin mensuplarının yanında abdestimizden ayırt edileceğiz. Dirseklerimizin yukarısına kadar kollarımızı yıkayışımız bizim için adeta barkod numarası olacaktır.

Bu demektir ki abdest, namazın şartlarından biri olarak yardımcı öge statüsündeki işlerden olması şöyle dursun, ümmetimizin cennette bile puan farkı şeklinde karşısına çıkacak bir ayrıcalıktır. Abdestin, namazın şartlarından biri olma seviyesinden ibaret algılanışı şöyle dursun, ümmetimizin cennette bile statüsünü güçlendirecek bir imtiyaz oluşu İslamiyet’in sokaklarda camiyle temsil edilmesinden ibaret algıya benzer bir daraltmadır.

Bu zihniyet hayatımızın her alanında ve ayrıntısında kendini gösteren bir mahiyettedir. Ev alırken lavabonun abdest için elverişli genişlik-uzunlukta olması, tuvaletin yanında olup olmadığı gibi hususlar dikkati çeker. Abdest almak için hususî lavabonun elbette tuvaletin yanında olmaması yani evin lavabosunun yalnızca tuvaletin yanındaki lavabodan ibaret olmaması gerekir ki abdeste besmele çekilerek başlanabilsin. Bu Müslüman müteahhit ile yalnızca tuğla ören müteahhit arasındaki farktır.

Madem abdest dinimizin bizi dünyada ve ahirette farklı kılan karakteristik özelliklerinden biridir, öyleyse bu karakter evimize yansımalıdır. Abdest alınan lavabonun su sıçratıp sıçratmadığı, şeklinin ve görünüşünün albenili olması kadar önemli görülmelidir ki kişinin, üzerine lavabodan sıçramış suyla kılacağı namazın zarar göreceğini düşünen hassasiyette bir Müslüman olduğu ispatlanabilsin.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, *“abdest müminin silahıdır”* buyuruyor ve iyi bir müminin abdestinden anlaşılabilirliğini haber veriyor. Abdest ve temizlik medeniyeti kuran Resûlullah aleyhisselam, abdesti tek başına bir ibadet olarak görme şuuru kazanmamızı istemiştir. Bu kazanıldığında çok bunalan bir mümin, abdest alıp rahatlamayı çare görecektir. Bu denilebildiği gün hayat Medine’ye biraz daha yaklaşmış demektir.

Göz değmesi, namaz ve sihre karşı da hadis-i şerifler yine abdest silahına başvurmayı tavsiye etmiştir. Bugün büyüte büyüte sonunda psikiyatrinin bile altından kalkamayacağı çapta sorunlar hâline gelen pek çok moralsizliğimiz en başından abdest eğitimiyle temizlenebilirdi. Güzel bir abdest ve ardından iki rekât namaz, en sert ilaçlardan daha rahatlatıcı olabilirdi. Şehir stresinden, aile için sıkıntılardan bunaldığımızda başvurulabilecek en iyi çare bir abdest almak olabilirdi. Nitekim Resûl-i Ekrem aleyhisselam, *“ateşlenince (sinirlenip yüzünüz gözünüz kıpkırmızı olunca) abdest alın”* buyurmaktadır.

Günahlardan kurtulmak için bir yere gidip ‘tövbe’ almak yerine lavaboya gidip abdest almayı çare görse insanın günahları daha çabuk eriyebilir. Çünkü bunlardan birinin garantisi yoktur ama diğerinin vardır. Bizzat Resûlullah aleyhisselam sahih hadis-i şerifinde şöyle buyurur: *“Mümin taharetini iyi yapıp lavabonun önüne geçer, besmele çekip niyet eder ve abdest almaya başlarsa yüzünü yıkarken yüzündeki organlarla işlediği günahlar, yüzünden damlayan son damlayla dökülür. Kollarını yıkarken son damlayla birlikte kollarıyla işlediği günahlar da dökülür. Ayaklarını yıkayınca da ayaklarıyla yanlış yolda yürümesinden gelen günahlar dökülür.”*

Çocuklarımızın Kur’an-ı Kerim’i ilk okuyuşları-hatimlerinde sevinir, hediye alır ve bunu kutlarız. İlk abdestlerinde de benzer bir uygulama neden olmasın, elbette olabilir zira abdest aynı zamanda müstakil bir ibadettir. Yavrumuzun abdestle buluşmasını tebrik etmek hem ibadet heyecanı hem ibadetin kökleşmesi için pek faydalı ve güzel olur. Yavrumuz kıyamet gününde Peygamber aleyhisselam ile buluşmasını o ilk abdesti sayesinde gerçekleştirebileceğinden değeri de çok yüksektir.

Evlerimizde kalın ve ihtışamlı halılarımız da olsa üstüne ilaveten seccade serip öyle namaz kıldığımız olur. Bunun sebebi namaza artı bir saygı göstermektir. Seccadesiz de namaz kılınabileceği hâlde seccade sermenin namaza karşı saygının çeşitlerinden biri olduğunu bildiğimizden böyle yaparız. Buna benzer, abdest havlumuz ile normal havlumuzu ayırmamız da imkân dâhilinde uygulayabileceğimiz saygı çeşitlerinden olabilir. Çünkü abdest bir başkadır.

Abdeste gösterilen -vesvese ve evhama kaymamış- titizlik Allah'ın izniyle cennet garantimizdir, iki dünyada huzurumuzun teminatıdır. Pratikte bunun yansımalarını hemen görebilmek mümkündür. On gün abdest alarak işe gitmeyi ve on gün de abdestsiz gitmeyi deneyelim; işteki huzurumuz fark edecektir.

Resûlullah aleyhissalatu vesselam, “size cennetin yolunu göstereyim mi?” buyurduktan sonra “kışın soğuk olduğuna bakmadan abdestini alanlara cennet müjdem olsun” demiştir. İnsanın abdeste üşeneceği soğuk zamanda, bu ibadetin Müslüman’daki ağırlığına dikkat ederek ifa eden, Allah’ın rızasını kazanabilir.

*

Abdest kendi başına bir ibadet olduğuna göre namaz kılmak, tavaf etmek, Mushaf’a tutmak, camiye girmek için alınabildiği gibi bizatihi kendisi için de alınabilir. Çünkü ibadetlere sınıksı sarılmak Allah’ın rahmetini çeker ve abdest ibadeti de bunun için en iyi örnek sayılabilir. Yalnızca namaz vakti girince yapılan bir ibadet değil, başlı başına ve sırf onu yapmak için yapılabilen bir ibadettir de. Bu nedenle Peygamber aleyhisselam, “*abdest imanın yarısıdır*” buyurur.

İman nasıl bir kavramdır ki abdestin onun yarısına tekabül ettiği belirtilmektedir? Abdestin ağırlığı o kadardır ki iman yarısının kapsadığı alanla tarif edilmektedir. Birçok ibadet ona bağlıdır, büyük sevap kapısıdır, günahları temizler... Madem Resûlullah aleyhissalatu vesselam Efendimiz bizi kıyamet günü abdestimizden tanıyacaktır, öyleyse bu dünyadayken bu tanınmaya bir sürü hazırlık yapmamız lazımdır; çok ve güzel abdest alarak.

Çocuklarımıza “namaz kılacağız oğlum, hadi abdest alalım” diyeceğimiz gibi oyundan mola verdiğinde “hadi bir abdest alalım” da demeliyiz. “Ama daha namaza var?” şeklinde, abdesti yalnızca namazla ilintilendiren bir zihin hatası duyduğumuzda da “o başka bu başka yavrum” diyerek zihniyetindeki, abdesti tek başına bir ibadet olarak bilme yönünü güçlendirmeliyiz. Nihayetinde bunu öğle yemeğine henüz vakit varken çocuğun dolaptan çikolata istemesine benzetebiliriz.

Bir çocuk abisiyle dövüştüğünde sinirini dağıtmak için rahatlamayı abdest almakta bulursa bu, İslam’ın temelini almış demektir. Böyle bir çocuk, Yasin suresini bilen ama abisiyle kavga edince de küfreden çocuğun aldığından daha sağlam bir temel almıştır. Ümmetin beklenen çocuğu ilkidir ve Kur’an onda ahlaka dönüşmüştür.

Efendimiz aleyhisselam ve ashab-ı kiramı, Medine’de suyun ibriklerle taşındığı ve imkânların günümüzle asla mukayese kabul etmeyeceği bir ortamda abdest ve su medeniyeti kurmuşken biz sıcak ayrı soğuk ayrı taraftan aktığı musluklarla rahatlık içinde yaşadığımız şu günümüzde abdest tiryakileri olmazsak kıyamet günü o şartlarda abdesti bunca öven Resûlullah ile ‘biz senin sünnetinin ehliyedik’ diye nasıl yüzleşebiliriz?

Fakat ortadaki sıkıntı, abdesti Resûlullah Efendimiz’in bizi tanıyacağı bir kimlik kartı gibi değil namazın bir parçası gibi görmemizdir; namazın bir parçası olduğu doğru ancak başlangıçta zikrettiğimiz ekmek-buğday ilişkisi örneğinde olduğu gibi eksiktir. Abdest bizim şimdi algılamakta ve uygulamakta olduğumuzdan daha büyük bir ibadet, bir sevap kaynağıdır ve günahları sünger gibi çekme özelliğindedir. Sağlığımıza da ciddi katkıları vardır.

İnsanın yaşadığı yıllar boyunca aldığı abdest sayısı, abdestinin kalitesi, abdest esnasındaki zikirlerimizin tamamı hesaplarımıza geçmekte ve melekler tarafından kaydedilmektedir. Bunun içindir ki kalitenin korunması açısından, abdest alırken konuşmak mekruh sayılmıştır, zira ibadet esnasında konuşmayız.

Yine aynı bakımdan, abdest alana toplumumuzda “hayrını gör” denmesi isabetsiz bir alışkanlık hâlini almıştır. Abdestten şer görülmez ki “hayrını gör” denmesi makul olabilsin. Dükkân mı açmıştır ki adama böyle densin? “Allah kabul etsin” denir veya susulur. Madem yapılan iş bir ibadettir, ibadete de ancak böyle söylenebilir. Bu elbette bakış tarzının nelere mal olabildiği, insanın dilini ve zihnini nereye konumlandığı ile ilgili ibret verici bir farklılıktır.

İnce ayarları yapılmış bir abdestte dikkat edilmesi gereken bazı kurallar vardır. Bunları sıralayalım:

1- Öncelikle abdestin abdest olabilmesi için taharet şarttır. Müslüman’ın büyük abdestini bozduğu veya idrar çıkardığı zaman üzerine bir şey sıçramaması ve değmemesi gerekir. (Bu konu da yine hangi müteahhitten ev aldığımız başlığına dönmektedir. Müteahhitler tuvaletleri ‘e insanlar böyle istiyor’ bahanesinin ardına sığınarak belli bir biçime hapsedemezler; ben tek başına kalmış bir Müslümansam ben de böyle isterim, olur biter. Nihayetinde parayla değil mi!)

2- Tertemiz bir tuvalette temiz bir taharet sağlandıktan sonra abdest için euzu besmele, en azından besmele çekilir. Bu gereklidir zira Efendimiz aleyhisselam, abdeste başlarken besmele çekmeyenin abdestinin tam olmadığını buyurmuşlardır. (Besmelesiz abdestle namaz kabul olur ama burada sözünü ettiğimiz, kalite seviyesinin korunmasıdır.)

3- Kıl payı alındığı için namazı kurtaracak kadar olmuş abdest ile yüzünden izleri tanınacak kadar karakter hâline getirilmiş abdestin farklarından biri de abdestin, baştan savma olmamakla krem sürer gibi evhamlı olmaması arasında bir kıvamla alınmasıdır. Bir abdest yarım saat sürüyorsa bu durum sorunludur.

4- Mümkünse dişler misvaklanmalıdır, o yoksa diş fırçalanmalıdır. Acelemiz varsa ertelenebilmekle beraber, misvağın abdestin kalitesine dâhil olduğu bilinmelidir.

5- El, ayak, tırnak üzerinde su geçirmeyi engelleyecek bir şey bulunmamalıdır. Kitaplarımızın ifadesiyle ‘iğne ucu kadar’ bile yere su değmemişse abdest olmaz. Hanımlar tırnaklarına ve dudaklarına sürdükleri boyanın abdeste engel olduğunu bileceklerdir. Mesleği boyacılık olmayan birinin derisindeki boyalar çıkarılmadan abdest yerine gelmez. Veya şeriatımız, oto tamircisi olan ya da yağlı işlerde çalışan kimselerin parmak mafsallarında, tırnak aralarında kalmış yağlara izin vermiştir.

6- ‘Yüz’ denen bölge, saç bitiminden itibaren çeneye kadar olan, görseldeki kısmı kapsar. Sakallı bir insanın sakallarının arasına dikkat etmesi gerekir. Kulağın üst kısmına kadar olan bölüm de yüze dâhildir, yıkanmalıdır. Ancak su çırpma değil, yıkamadan söz ediyoruz.

7- Kollarda yıkanacak yerler de parmak uçlarından dirseğe, dirseğin de omza doğru bir santim ilerisine kadar olan bölümün tamamıdır. Dirseğe kadar yıkanıp bırakılan kol yıkanmamış demektir, o abdest olmaz.

8- Başın mesh edilmesi, yüzün bitiminden kulağın üstlerindeki herhangi bir yerde uygulanabilir.

9- Kulağın mesh edilmesi sarı çizgi içinde kalan bölgeye uygulanır. Bir parmağımız kulağın içinde, diğer parmağımız kulağın dış çevresinde tur atar, mesh bundan ibarettir.

10- Ayak meshinde dikkat edilecek bir ayrıntı söz konusudur. Ayak yıkanmakla beraber görselde görülen çizgiye kadar kısım bu yıkamanın sınırır. Çizgiye kadar ulaşmayan bir yıkama, yıkama

değildir. Efendimiz aleyhisselam bir hadis-i şerifinde, topuğunun arkasını yıkamayan birini gördüğü zaman “o ökçeleriniz yanacak kıyamet günü!” buyurmuştur.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّم عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.